

Monika Novotná: První průvodce velkou novelou advokátního tarifu

📅 23. 8. 2024

ADVOKÁTNÍ TARIF Jak jsme již informovali, ke dni 1. 1. 2025 nabude účinnosti velká novela advokátního tarifu

tedy vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“), kterou včera 22. srpna podepsal ministr spravedlnosti Pavel Blažek. O narovnání odměn advokátů hrazených právě na základě tarifu se ČAK snažila řadu let, a nyní je její snažení konečně korunováno úspěchem, byť byly původní návrhy Komory ambicióznější.

Dosavadní advokátní tarif byl nevyhovující ve dvou směrech: tím prvním je nepřirozeně nízká odměna advokátů a zástupců poškozených v trestních věcech v případech, kdy jejich odměnu hradí stát, tím druhým pak nepřiměřeně nízká

paušální tarifní hodnota v případech, kdy předmět řízení nelze ocenit nebo jej lze ocenit s velkými obtížemi, což se však rozšířilo i na případy, kdy byl předmět řízení vyjádřen penězi, ať jde o daňový nedoplatek nebo o peněžitou náhradu nemajetkové újmy.

Od zrušení tzv. přísudkové vyhlášky nálezem pléna Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 25/12, je právní úprava mimosmluvní odměny v advokátním tarifu rozhodující i pro určení náhrady nákladů na zastoupení procesně úspěšnému účastníkovi občanskoprávního řízení. Pokud má být tato náhrada spravedlivá, musí se alespoň blížit standardním nákladům, které účastník řízení zpravidla svému advokátovi zaplatí. Čím více se mimosmluvní odměna liší od reálné odměny advokáta, tím nespravedlivější je systém k procesně úspěšnému účastníkovi, tím méně advokátů bude ochotno nabízet své služby za takto stanovenou odměnu. Výsledkem je pak faktické odepření spravedlnosti méně majetným, protože nejsou schopni svého advokáta „doplácet,“ právě proto, že přiznaná náhrada nákladů řízení je nepoměrně nižší než reálná advokátní odměna. Stávající systém tak byl nespravedlivý jak k advokátům, tak k jejich klientům, pokud byli v postavení procesně úspěšného účastníka řízení.

Připomeňme si, že naposledy byl advokátní tarif zásadně upraven v roce 2006. Od té doby se podařilo pouze mírné zvýšení několika položek (v roce 2013) a zrušení tzv. povodňové daně (k 1. 1. 2023), která snižovala mimosmluvní odměnu hrazenou ustanoveným advokátům a obhájčům ex offio již od roku 1997 o 10 %, od roku 2011 dokonce o 30 % a naposledy od roku 2013 o 20 %. Přitom za dobu od roku 2006 do vzrostla platová základna státních zástupců o cca 90 %. Celková kumulativní inflace od ledna 2006 do ledna 2024 činila 81,36 %. Z těchto základních dat vycházela stanoviska ČAK k advokátnímu tarifu v průběhu jeho projednávání na Ministerstvu spravedlnosti.

V rámci několikaletého projednávání potřebných změn se advokacie snažila o změnu neodpovídajících fiktivních tarifních hodnot pro úkony, u nichž hodnotu věci či práva nelze stanovit v penězích a o navýšení sazeb mimosmluvní odměny v § 7.

Změny v sazbách vycházející z tarifní hodnoty se nakonec nepodařilo prosadit. Novela ponechává sazby mimosmluvní odměny tak, jak jsou uvedeny v § 7 advokátního tarifu. To vychází z toho, že se inflace ve sporech týkajících se peněžitých nároků projeví přímo ve výši hodnoty předmětu sporu, tedy zvýší se základna (tarifní hodnota), ze které je vypočtena hodnota každého úkonu právní služby. **Tam, kde byla tarifní hodnota určena fikcí, došlo k jejímu navýšení:**

- **obecně z částky 10 000 Kč na 30 000 Kč ve všech případech, kdy nelze hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích** nebo lze-li ji zjistit jen s nepoměrnými obtížemi (dále jen „penězi neocenitelná věc nebo právo“), s výjimkami uvedenými níže,
- ve věcech péče soudu o nezletilé z částky 5 000 Kč na 10 000 Kč (stejná částka je nově tarifní hodnotou i ve věcech výživného pro zletilé děti), stejná částka platí i u osvojení, podpůrných opatření, svéprávnosti, nezvěstnosti a smrti, přivolení k zásahu do integrity, přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu a ve věcech opatrovnických,
- z 35 000 Kč na 65 000 Kč se zvyšuje tarifní hodnota u věcí upravených v § 9 odst. 3 advokátního tarifu, tedy zejména určovacích žalob, žalob na nahrazení projevu vůle, zřízení nebo zrušení věcného břemene nebo práva stavby, osobnostních práv, práv vyplývajících z předpisů o ochraně osobních údajů nebo ochrany průmyslového a duševního vlastnictví (ve věcech bez návrhu na náhradu nemajetkové újmy),
- z 50 000 Kč na 113 000 Kč se zvyšuje tarifní hodnota ve věcech určovacích žalob, je-li předmětem věc penězi neocenitelná a současně jde o obchodní závod, nemovitou věc nebo právo z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví; stejná tarifní hodnota se použije v případě řízení o otázkách svěřenských fondů, obchodních korporací a jiných právnických osob,
- **částka 88 000 Kč se považuje za tarifní hodnotu ve věcech projednávaných podle soudního řádu správního (kromě daňových věcí)** a ve věcech projednávaných podle části páté občanského soudního řádu,
- částka 128 000 Kč se považuje za tarifní hodnotu ve věcech ústavních stížností, s výjimkou věcí péče soudu o nezletilé ve věcech, výživného pro zletilé děti, osvojení, podpůrných opatření, svéprávnosti, nezvěstnosti a smrti, přivolení k zásahu do integrity, přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu a ve věcech opatrovnických, kdy je tarifní hodnota u opatrovnických věcí, péče soudu o nezletilé a u osvojení 30 000 Kč.

Při výkonu funkce ustanoveného opatrovníka ve věcech podpůrných opatření, svéprávnosti, nezvěstnosti a smrti, přivolení k zásahu do integrity, přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu a zrušení a likvidace právnické osoby se za tarifní hodnotu považuje částka 5 000 Kč.

Tarifní hodnota se nově bude určovat ve výši peněžitého plnění nebo ceny věci nebo práva, s maximálním omezením na 500 000 Kč, ve věcech:

- osobnostních práv, ochrany proti uveřejňování informací, které jsou zneužitím svobody projevu, slova a tisku podle právních předpisů o hromadných informačních

prostředcích, a ve věcech vyplývajících z uplatňování práv a povinností podle právních předpisů o ochraně osobních údajů, s návrhem na náhradu nemajetkové újmy,

- vyplývajících z uplatňování práv a povinností podle právních předpisů o ochraně průmyslového a jiného duševního vlastnictví, s návrhem na náhradu nemajetkové újmy, nejde-li o věc týkající se vztahů mezi podnikateli,
- podle právních předpisů o ochraně proti nekalé soutěži s návrhem na přiměřené zadostiučinění, nejde-li o věc týkající se vztahů mezi podnikateli,
- určení, zda tu je právní vztah nebo právo, určení neplatnosti právního jednání, jde-li o obchodní závod, nemovitou věc, nebo právo z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, lze-li hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích.

Specifická je úprava tarifu ve věcech vyplývajících z uplatňování práv a povinností podle právních předpisů o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Pokud je předmětem řízení i návrh na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu, považuje se za tarifní hodnotu výše přiznané náhrady, nejvýše však částka 500 000 Kč, a částka 30 000 Kč v ostatních případech. Právě omezení výše tarifní hodnoty (podobně i v daňových věcech) je motivováno tím, aby státní rozpočet nezatěžovala vedle přiznané povinnosti plnit nárok poškozeného nebo daňového poplatníka i povinnost nahradit procesně úspěšnému účastníkovi náklady řízení. Je otázkou, jak dalece je tento přístup, chránící stát pro případ, že bude povinen hradit druhému účastníkovi náklady řízení, v souladu s ústavními principy. **Stát, který odpovídá za nezákonné rozhodnutí (i daňové) nebo nesprávný úřední postup, se tak totiž stává do jisté míry privilegovaným účastníkem.**

Tam, kde ve věcech vyplývajících z uplatňování práv a povinností podle právních předpisů o ochraně průmyslového a jiného duševního vlastnictví s návrhem na náhradu nemajetkové újmy a podle právních předpisů o ochraně proti nekalé soutěži s návrhem na přiměřené zadostiučinění, půjde o věc týkající se vztahů mezi podnikateli vyplývajících z podnikatelské činnosti, bude za tarifní hodnotu považována výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva.

Sazby pro trestní obhajoby dle § 10 vycházejí z tarifních hodnot, které se zvyšují:

- v trestních věcech, ve kterých soud prvního stupně rozhoduje v neveřejném zasedání, z 500 na 1 000 Kč,
- z 5 000 Kč na 10 000 Kč, jde-li o trestný čin s horní hranicí trestu odnětí svobody do 1 roku včetně,

- z 10 000 Kč na 40 000 Kč, jde-li o trestný čin s horní hranicí trestu odnětí svobody nad 1 rok do 5 let,
- z 30 000 Kč na 75 000 Kč, jde-li o trestný čin s horní hranicí trestu odnětí svobody nad 5 let do 10 let,
- z 50 000 Kč na 113 000 Kč, jde-li o trestný čin s horní hranicí trestu odnětí svobody nad 10 let nebo s možností uložení výjimečného trestu.

Odměna opatrovníka, který byl ustanoven obviněnému nebo obviněné právnické osobě, vychází ze stejných tarifních hodnot, jako odměna obhájce. Stejná tarifní hodnota platí i pro zastupování poškozeného v trestním řízení. Pokud však jde o úkon právní služby, který je potřebný k uplatnění nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, považuje se za tarifní hodnotu výše přiznané peněžité částky (pokud je vyšší než tarifní hodnota stanovená pro obhájce); pokud jde o náhradu nemajetkové újmy v penězích, uplatní se i zde hranice max. tarifní hodnoty ve výši 500 000 Kč.

Stejně jako odměna obhájce se vypočte i **odměna za zastupování dítěte mladšího 15 let** podle hlavy III zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Pro určení tarifní hodnoty se vychází z trestních sazeb stanovených zákonem v případě, že by skutek spáchala osoba, která je trestně odpovědná.

Nová úprava se týká zastupování ve správním řízení, kde se uplatní tyto tarifní hodnoty:

- **obecná ve výši 18 000 Kč**, s výjimkami stanovenými níže,
- v přestupkovém řízení 10 000 až 75 000 Kč, s odstupňováním podle horní hranice pokuty, která za daný přestupek hrozí pachateli,
- **v daňovém řízení výše peněžitého plnění, cena věci nebo práva, nejvýše však 500 000 Kč; stejná částka se uplatní i ve věcech žalob, kasačních stížností a dalších právních věcí projednávaných podle soudního řádu správního, jde-li o rozhodnutí vydané správcem daně,**
- v daňovém řízení, jde-li o věc penězi neocenitelnou, částka 75 000 Kč, a v případě žalob, kasačních stížností a dalších právních věcí projednávaných podle soudního řádu správního, jde-li o rozhodnutí vydané správcem daně a současně o věc penězi neocenitelnou, částka 113 000 Kč.

Mezi úkony právní služby, za které náleží plná odměna, se zařadily i stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání a stížnost proti rozhodnutí o vazbě.

Naopak **snižuje se odměna advokátovi v případě společných úkonů při zastupování nebo obhajobě dvou nebo více osob**. Nově náleží advokátovi za druhou zastupovanou osobu odměna snížená o 20 %, za třetí osobu o 40 %, za čtvrtou osobu o 60 % a za pátou a každou další osobu o 80 %.

Mimosmluvní odměna za poskytování bezplatné právní pomoci podle § 18a zákona o advokacii se zvyšuje ze 150 na 200 Kč za každou započatou půlhodinu právní porady a podle § 18b zákona o advokacii ze 300 na 400 Kč za každou započatou hodinu právní porady.

Paušální náhrada hotových výdajů se zvyšuje ze 300 na 450 Kč. O této, byť drobné položce, se překvapivě vedly diskuse. Argumentace, že náklady na poštovné a hovorné jsou dnes nižší než před několika lety, naštěstí nebyla přijata. Náklady, které se skrývají v paušální náhradě, totiž zahrnují i náklady na správu a provoz datových schránek a náklady na datová připojení, a proto je navýšení této částky rozhodně namístě.

Náhrada za promeškaný čas se zvyšuje ze 100 na 150 Kč za každou započatou půlhodinu.

Změna se dotýká i **odměny v řízeních o tzv. formulářových žalobách**, u nichž **tarifní hodnota nepřesahuje 50.000 Kč**. Za každý úkon do podání návrhu na zahájení řízení se sazby zvyšují

- v řízeních s tarifní hodnotou do 10 000 Kč z 200 na 300 Kč,
- v řízeních s tarifní hodnotou přes 10 000 Kč do 30.000 Kč z 300 na 400 Kč,
- v řízeních s tarifní hodnotou přes 30 000 Kč do 50.000 Kč z 500 na 700 Kč.

Paušální náhrada hotových výdajů za úkony, které jsou hrazeny podle uvedeného sazebníku, zůstává ve výši 100 Kč.

Stejně sazby se uplatní i **v řízení, ve kterých rozhoduje orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, orgán zájmové nebo profesní samosprávy, popřípadě smírčí orgán zřízený podle jiného právního předpisu o sporu nebo o jiné právní věci, která vyplývá ze vztahů soukromého práva**. **Současně platí, že celková výše odměny v obou případech je omezena výší tarifní hodnoty**.

V exekučních řízeních s bagatelními nároky (do 50.000 Kč) je sazba odměny za každý úkon do podání návrhu na zahájení řízení zvýšena z dosavadních 100 Kč na 150 Kč.

V rámci připomínkového řízení **nebyla vyslyšena jedna zásadní připomínka ČAK**, a to ve vztahu **k těm úkonům, u nichž je plná sazba daná za každé započaté dvě hodiny trvání úkonu**. **Návrh, aby byla stanovena sazba za každou započatou čtvrt hodinu, což**

je standardní postup při účtování smluvní hodinové sazby, nebyl akceptován pro přílišnou obtížnost pro rozhodující soudce, kteří by museli přepočítávat čas advokáta na čtvrt hodiny, ať jde o rozhodování o náhradě nákladů řízení nebo o rozhodování o odměně obhájce nebo zmocněnce poškozeného hrazené státem. Je otázkou, zda je v současné době nezbytné, aby soudce přepočítával náhradu nákladů právního zastoupení vyúčtovanou advokátem a kontroloval úkony podle spisu. V řízeních, kde jsou obě strany zastoupeny advokátem, by byla namíste taková úprava, aby soud vzal za základ náhrady nákladů vyúčtování předložené advokátem s tím, že by jej kontroloval jen pro případ námitek protistrany. To by s sebou neslo nezbytně novelizaci občanského soudního řádu, ale úvaha o advokátním procesu a odpovědnosti obou účastníků, resp. jejich zástupců, za uplatňování svých práv je rozhodně namíste.

ČAK nechápe novelu advokátního tarifu jako konečný předpis, který by měl být beze změny účinný dalších dvacet let. Vnímá nutnost sledování růstu nákladů na provoz advokátních kanceláří i obecně životních nákladů advokátů, a tento růst se v budoucnu bude muset projevit i v úpravě sazeb a tarifních hodnot. Nechce se opět dočkat dramatického rozporu mezi smluvními a mimosmluvními odměnami advokátů.

Vedle novelizace advokátního tarifu je problémem obhájců ex offio a zmocněnců poškozených, jejichž odměnu hradí stát, též odmítání poskytování záloh (a to i v řízeních trvajících několik let) a krácení odměny o úkony, které soud shledá jako nadbytečné. Tyto problémy velmi pečlivě sledujeme, a právě na jejich řešení se chceme do budoucna zaměřit. V tomto směru se naprosto ztotožňujeme s nálezem Ústavního soudu sp. zn. III ÚS 49/24, ve kterém zaznělo: „Nastavením pravidel pro odměňování advokátů jsou ovlivněny nejen finanční zájmy advokáta – podnikatele, ale i naplnění jeho role jako ochránce základních práv v systému řádného výkonu spravedlnosti. V situaci, kdy o výši odměny obhájce nerozhoduje na základě dohody s advokátem sám obviněný, ale stát, je uhrazením odměny obhájce realizováno ústavně zaručené právo na právní pomoc a obhajobu. Proto je nutné dbát na to, aby způsob určení odměny obhájce neměl nepříznivý vliv na základní práva a svobody obviněného, tedy i práva na obhajobu.“

JUDr. Monika Novotná, advokátka a místopředsedkyně ČAK

Foto: redakce AD